

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

โดยหลักแล้วการดำเนินคดีแพ่งเป็นสิทธิส่วนบุคคลที่รัฐจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องด้วย ประชาชนจึงใช้สิทธิทางศาลได้อย่างเสรี และด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ถูกมองว่า การดูแลผลประโยชน์ในการดำเนินคดีทางแพ่งนั้นเป็นเรื่องของคู่ความที่จะต้องรักษาผลประโยชน์ของตนเอง หากรัฐเข้าไปยุ่งเกี่ยวก็อาจจะเป็นการก้าวท้าวและเป็นความลำเอียงทางต่อความยุติธรรมในการพิจารณาคดี

อย่างไรก็ตาม หลักการดังกล่าวก็ไม่ควรจะนำมาใช้บังคับกับการดำเนินคดีแบบกลุ่มได้ เนื่องจากการดำเนินคดีประเภทนี้เป็นกระบวนการพิจารณาที่มีลักษณะพิเศษและแตกต่างจากการดำเนินคดีอย่างสามัญและคดีวิสามัญต่างๆ¹ และด้วยลักษณะพิเศษที่กฎหมายได้ให้สิทธิและหน้าที่ของโจทก์ซึ่งเป็นผู้แทนกลุ่มที่จะดำเนินคดีแทนผู้เสียหายต่างๆที่เป็นสมาชิกกลุ่มไม่ว่าสมาชิกกลุ่มดังกล่าวนั้นจะทราบถึงสิทธิและหน้าที่ในคำบอกกล่าวก่อนที่ศาลจะอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มหรือไม่ก็ตาม โจทก์จึงมีฐานะเสมือนตัวแทนที่ฟ้องคดีแทนผู้เสียหายซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มไม่ว่าผู้เสียหายนั้นจะได้ยินยอมให้มีการฟ้องคดีแทนตนหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเป็นการดำเนินคดีแบบกลุ่มนั้นเป็นการดำเนินคดีแทนผู้อื่นโดยผลของกฎหมาย ดังนั้นด้วยเหตุผลดังกล่าว โจทก์ในฐานะผู้มีอำนาจดำเนินคดีแทนสมาชิกกลุ่มผู้เสียหายย่อมกำหนดทิศทางในการดำเนินคดีในลักษณะใดๆก็ได้ตามที่ตนปรารถนาไม่ว่าจะเป็นการดำเนินคดีในลักษณะสมยอมกับฝ่ายจำเลยหรือดำเนินคดีโดยไม่สุจริตหรือดำเนินคดีในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้เสียหายคนอื่นๆ แม้ว่ากฎหมายการดำเนินคดีแบบกลุ่มนั้นจะได้กำหนดให้สิทธิแก่ผู้เป็นสมาชิกกลุ่มที่จะตรวจสอบควบคุมการใช้อำนาจของโจทก์ก็ตาม เช่น การเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มสามารถขอลอนตัวจากการเป็นสมาชิกกลุ่มได้ไม่ว่าจะเป็นในช่วงเริ่มต้นคดีหรือเมื่อทำสัญญาประนีประนอมยอมความ หรือการแจ้งคำบอกกล่าวให้สมาชิกกลุ่มทราบถึงสิทธิรวมทั้งกระบวนการพิจารณาคดีที่สำคัญที่จะมีผลกระทบต่อตนเอง หรือสิทธิที่จะคัดค้านกระบวนการพิจารณาที่โจทก์

---

¹ โปรดดูรายละเอียดได้ในบทที่ 1

ดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด และขอให้ศาลถอดถอนโจทก์ได้ก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเพียงสิทธิที่จะตรวจสอบได้แย้งการดำเนินคดีหรือถอดถอนโจทก์ออกจากการเป็นผู้แทนกลุ่มเท่านั้น ซึ่งความจริงแล้วสมาชิกกลุ่มดังกล่าวหาได้มีสิทธิชี้แนะหรือกำหนดทิศทางการดำเนินคดีแบบกลุ่มไม่ เพราะเป็นสิทธิและหน้าที่ของโจทก์ซึ่งเป็นผู้แทนกลุ่มเท่านั้น ทั้งในทางปฏิบัติการตรวจสอบดังกล่าวก็ทำได้ยาก เนื่องจากการดำเนินคดีแบบกลุ่มในคดีบางประเภทซึ่งสมาชิกกลุ่มแต่ละคนได้รับความเสียหายเพียงเล็กน้อย เช่น คดีคุ้มครองผู้บริโภคหรือคดีสิ่งแวดล้อม คงมีสมาชิกกลุ่มเพียงไม่กี่รายที่จะมีกำลังความสามารถ คอยติดตามหรือตรวจสอบการดำเนินการของโจทก์ว่ายังคงรักษาผลประโยชน์ของสมาชิกกลุ่มหรือไม่ หรือครั้งจะให้สมาชิกกลุ่มแสดงเจตนาออกจากกลุ่มเพื่อไปใช้สิทธิดำเนินคดีเอง ก็คงจะไม่คุ้มค่าทางเวลาและเศรษฐกิจที่จะลงทุนกับสิ่งดังกล่าว

ด้วยเหตุและผลประการนี้ ประกอบกับแนวความคิดที่ว่า การดำเนินคดีแบบกลุ่มนั้นเป็นการดำเนินคดีเพื่อประโยชน์แก่ผู้เสียหายคนอื่นๆ จำนวนมาก จึงถือว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องหรือมีผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ (public interest) หรือมีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง (public order) การที่จะเชื่อมั่นในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของโจทก์โดยปล่อยให้สมาชิกกลุ่มดูแลตรวจสอบรักษาผลประโยชน์ของตนเองตามหลักการดำเนินคดีแพ่งทั่วไป จึงเป็นเรื่องที่ไม่น่าจะเหมาะสม ดังนั้นบทบาทของศาลในการกำกับดูแลและตรวจสอบการดำเนินกระบวนการพิจารณาต่างๆ ของโจทก์และทนายความ โจทก์รวมทั้งจำเลย จึงเป็นกลไกสำคัญอย่างยิ่งที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่คู่ความรวมถึงสมาชิกกลุ่มอย่างแท้จริง

1) การอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่ม

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ขั้นตอนการอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มนั้นเป็นกระบวนการพิจารณาขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญ ซึ่งการตัดสินใจว่าคดีดังกล่าวจะใช้ทางเดินด้วยวิธีพิจารณาความสามัญหรือจะใช้ทางเดินด้วยการดำเนินคดีแบบกลุ่มนั้นจะมีผลกระทบต่อคู่ความรวมทั้งผู้ที่ซึ่งกลายเป็นสมาชิกกลุ่มอย่างมาก ศาลจึงต้องพิจารณาถึงถึงส่วนได้ส่วนเสียที่จะเกิดขึ้นอย่างละเอียดถี่ถ้วน ทั้งการพิจารณาดังกล่าวยังมีผลกระทบต่อการบริหารจัดการคดีของศาลด้วย กล่าวคือ การอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มจะช่วยรวมการพิจารณาของคดีต่างๆ ซึ่งอยู่ภายใต้ข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงเดียวกัน ทำให้ปริมาณคดีในชั้นศาลลดลงจำนวนมาก หรือข้อดีในแง่ของการคุ้มครองสิทธิของประชาชนที่ไม่มีกำลังความสามารถที่จะลงทุนไปดำเนินคดีด้วยตนเอง เนื่องจากในบางคดีพบว่าแม้ความเสียหายโดยรวมจะเกิดขึ้นมาก แต่หากพิจารณาถึงความเสียหายที่ผู้เสียหายแต่ละรายนั้นมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น จึงไม่คุ้มค่าที่จะให้ผู้เสียหายแต่ละรายไปดำเนินคดีด้วยตนเอง หรือในกรณีที่ผู้เสียหายแต่ละคนต่างต้องการได้รับการเยียวยาให้จำเลยกระทำหรืองดเว้นกระทำการ ซึ่งการที่จะให้ผู้เสียหายแต่ละรายต้องไปฟ้องคดีเอง ก็อาจจะทำให้ผลของคำ

พิพากษาของผู้เสียหายแต่ละคนแตกต่างกันได้ทั้งๆที่คดีต่างเหล่านี้ก็ล้วนอยู่ภายใต้ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายเดียวกัน การอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มจึงเป็นทางเลือกประการหนึ่งที่ศาลจะควรอนุญาตให้มี อย่างไรก็ตามในทางตรงข้าม หากศาลหละหลวมในการพิจารณาหลักเกณฑ์ในการพิจารณาอนุญาตให้มีการดำเนินคดีแบบกลุ่มโดยอนุญาตให้ง่ายเกินไป ก็อาจส่งผลกระทบต่อคู่ความไม่ว่าจะเป็นโจทก์หรือจำเลยที่จะต้องรับภาระในการดำเนินคดีมากกว่าภาระในการดำเนินคดีอย่างสามัญ ทั้งจะไม่เป็นธรรมแก่สมาชิกกลุ่มที่จะต้องผูกพันตนตามผลคำพิพากษาสืบเนื่องมาจากการที่ศาลอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่ม

การพิจารณาว่าจะอนุญาตให้มีการดำเนินคดีแบบกลุ่มหรือไม่นั้น สามารถพิจารณาจากหลักเกณฑ์ได้ดังต่อไปนี้

1. คุณสมบัติของโจทก์หรือผู้แทนกลุ่มที่ศาลอาจอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มได้ กล่าวคือ

1) โจทก์ได้แสดงให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะที่เหมือนกันของกลุ่มบุคคลที่ชัดเจนเพียงพอเพื่อให้รู้ได้ว่าเป็นกลุ่มบุคคลใด

2) โจทก์ได้แสดงให้เห็นว่าโจทก์เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีคุณสมบัติ ส่วนได้เสีย รวมตลอดทั้งการได้มาซึ่งสิทธิการเป็นสมาชิกกลุ่ม ตามข้อกำหนดที่ออกโดยประธานศาลฎีกา ถ้ามี และ โจทก์รวมทั้งทนายความที่โจทก์เสนอให้เป็นทนายความของกลุ่มสามารถดำเนินคดีคุ้มครองสิทธิของกลุ่มบุคคลได้อย่างเพียงพอและเป็นธรรม

2. คุณสมบัติของสมาชิกกลุ่มที่ศาลอาจอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มได้

1) จะต้องมิจำนวนเพียงพอที่จะดำเนินคดีแบบกลุ่มได้ (numerosity)

2) สมาชิกกลุ่มจะต้องมีปัญหาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอย่างเดียวกัน
(Question of law or fact common to the class)

3. เงื่อนไขประการอื่นๆของคดีที่ศาลอาจอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มได้

1) เงื่อนไขในส่วนของคำฟ้องและคำร้องขอดำเนินคดีแบบกลุ่ม

2) หากศาลอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มแล้ว จะสะดวก เป็นธรรมและมีประสิทธิภาพมากกว่าการดำเนินคดีอย่างสามัญ

2) การแจ้งการบอกกล่าว

เนื่องจากคำพิพากษานั้นเกิดขึ้นจากการเผชิญหน้าของกลุ่มความที่ดำเนินคดีโดยนำพยานหลักฐานต่าง ๆ มาแสดงต่อศาล จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่คู่ความหนึ่งจะได้รับโอกาสทราบข้ออ้างข้อต่อสู้หรือข้อมูลของอีกฝ่าย เพื่อที่จะได้มีโอกาสโต้แย้งเรื่องดังกล่าวไว้เป็นประเด็นของคดี หลักการการดำเนินคดีทุกประเภทนั้นจึงต้องอยู่บนหลักพื้นฐานที่เรียกว่า “หลักโต้แย้งหรือคัดค้านต่อสู้คดี”² เช่นเดียวกันกับการดำเนินคดีแบบกลุ่มที่เมื่อศาลอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มแล้ว หากผู้เสียหายไม่ได้ออกจากกลุ่มก็ต้องผูกพันตนตามผลคำพิพากษา การส่งคำบอกกล่าวเพื่อแจ้งสิทธิและหน้าที่แก่ผู้ที่จะมาเป็นสมาชิกกลุ่มดังกล่าวจึงเป็นขั้นตอนสำคัญที่ศาลจะต้องเข้ามากำกับดูแลตามกฎหมาย และการที่กฎหมายจะกำหนดให้คู่ความหรือสมาชิกกลุ่มผูกพันตนตามกระบวนการพิจารณาที่คู่ความดำเนินการหรือตามที่ศาลสั่ง รวมทั้งการผูกพันตามผลของคำพิพากษา ก็ควรให้สิทธิแก่สมาชิกกลุ่มที่มีสิทธิโต้แย้งหรือคัดค้านกระบวนการพิจารณาที่กระทำโดยคู่ความหรือศาลด้วย โดยควรมีการแจ้งคำบอกกล่าวซึ่งอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ดังนี้

1. จะต้องรีบดำเนินการจัดทำและส่งคำบอกกล่าวและประกาศในเรื่องนั้นภายในเวลาอันควร โดยมีชกซ้ำ เพราะหากเพิกเฉยหรือไม่รีบดำเนินการภายในเวลาอันควรแล้ว อาจส่งผลกระทบต่อรูปคดีได้

2. คำบอกกล่าวและประกาศนั้นจะต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของการอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มซึ่งโดยหลักให้ความสำคัญแล้ว จะต้องให้ข้อมูลอย่างเพียงพอที่จะให้บุคคลที่จะเป็นสมาชิกกลุ่มนั้นตัดสินใจได้ว่า จะเลือกอยู่ในกลุ่มหรือแสดงเจตนาที่จะออกจากกลุ่ม

ในการจัดการส่งคำบอกกล่าวนี้ ศาลจำเป็นที่จะต้องมีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มบุคคลที่จะมาเป็นสมาชิกกลุ่ม ศาลจึงมีอำนาจไต่สวนถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องดังกล่าวจาก โจทก์ จำเลยหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ชื่อ ที่อยู่ของกลุ่มบุคคลดังกล่าวเป็นต้น ในกรณีนี้อาจทราบชื่อและที่อยู่ของสมาชิกกลุ่ม แม้สมาชิกกลุ่มจะมีจำนวนมากก็ตาม ศาลก็จะต้องส่งคำบอกกล่าวให้แก่สมาชิกทุกคน แต่หากไม่อาจทราบชื่อหรือที่อยู่ของสมาชิกกลุ่มได้ เมื่อกฎหมายกำหนดให้ศาลส่งคำบอกกล่าว คำสั่งอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มให้สมาชิกกลุ่มเท่าที่ทราบเท่านั้น ประกอบกับเหตุที่ไม่อาจ

² คร.วรรณชัย บุญบำรุง, “หลักทั่วไปของการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีแพ่งของฝรั่งเศส” วารสารนิติศาสตร์, 30, 1 (มีนาคม, 2543): 105-111.

ทราบชื่อและที่อยู่ของสมาชิกกลุ่มได้ ดังนี้ศาลก็อาจจะแจ้งให้สมาชิกกลุ่มทราบโดยวิธีการประกาศ โฆษณาเพียงอย่างเดียวก็ได้

3) การอนุญาตให้ผู้เสียหายเข้าแทนที่ผู้แทนกลุ่มและการยกเลิกการดำเนินคดีแบบกลุ่ม

ภายหลังจากที่ศาลอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มแล้ว หากเกิดเหตุการณ์ขึ้นกับ โจทก์อันจะเป็นเหตุที่ทำให้เห็นว่าโจทก์ไม่เหมาะที่จะเป็นผู้ดำเนินคดีเพื่อประโยชน์ของสมาชิก กลุ่มอีกต่อไป การอนุญาตให้ผู้เสียหายเข้าแทนที่โจทก์หรือการยกเลิกการดำเนินคดีแบบกลุ่มจึง เป็นทางออกอย่างหนึ่งในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งกระบวนการพิจารณาขั้นตอนนี้นั้นนับว่ามี ความสำคัญไม่แพ้กัน เนื่องจากเมื่อศาลอนุญาตให้ผู้เสียหายรายอื่นเข้ามาแทนที่แล้ว หากบุคคล ดังกล่าวมีศักยภาพและความสามารถไม่เพียงพอ หรือมีแนวโน้มที่จะกำหนดทิศทางในการ ดำเนินคดีที่อาจเป็นผลร้ายแก่สมาชิกกลุ่ม ก็ย่อมจะเกิดความเสียหายแก่สมาชิกกลุ่มซึ่งไม่ได้เป็นไป ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างแน่นอน หรือหากศาลหละหลวมปล่อยปะละเลยให้มีการยกเลิก การดำเนินคดีแบบกลุ่มง่ายขึ้น ก็จะเป็นการไม่คุ้มค่าที่จะให้ผู้เสียหายแต่ละรายไปดำเนินคดี ด้วยตนเองในกรณีที่มีความเสียหายของผู้เสียหายแต่ละรายนั้นมีเพียงเล็กน้อย หรือในกรณีที่ ผู้เสียหายแต่ละคนต่างต้องการได้รับการเยียวยาให้จำเลยกระทำการหรือคว่นกระทำการ แต่หาก ศาลให้ยกเลิกการดำเนินคดีแบบกลุ่มแล้ว ทำให้ผู้เสียหายแต่ละรายต้องไปฟ้องคดีเอง ก็อาจจะทำ ให้ผลของคำพิพากษาของผู้เสียหายแต่ละคนแตกต่างกันได้ทั้งๆที่คดีต่างเหล่านี้ก็ล้วนอยู่ภายใต้ ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายเดียวกัน ทั้งหากจะให้ศาลเข้มงวดการเข้ามาแทนที่ผู้แทนกลุ่มหรือตั้ง เงื่อนไขการยกเลิกการดำเนินคดีแบบกลุ่มมากขึ้น ก็จะทำให้เป็นการสนับสนุนให้โจทก์คน เดิมยังคงดำรงตำแหน่งมีอำนาจต่อไป ซึ่งหากโจทก์คนเดิมทำปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่าง เหมาะสมก็ดีไป แต่หากโจทก์คนเดิมไม่คู่ควรที่จะเป็นผู้แทนกลุ่มอีกต่อไป บาบเคราะห์ทั้งปวงก็ อาจจะตกแก่สมาชิกกลุ่มผู้บริโภคก็ได้ ศาลจึงควรพิจารณาปัญหาดังกล่าวอย่างละเอียดและถี่ถ้วน

4) การถอนฟ้องและการประนีประนอมยอมความและการเสนอข้อพิพาทให้ออญาโตตุลาการชี้ขาด

โดยหลักกฎหมายทั่วไปแล้ว การถอนฟ้อง การประนีประนอมยอมความและการ เสนอข้อพิพาทให้ออญาโตตุลาการชี้ขาดนั้น เป็นกระบวนการพิจารณาที่คู่ความสามารถที่จะกระทำได้ ศาลจะเข้าไปควบคุมจำกัดหรือห้ามมิให้ทำได้ ทั้งนี้ก็เป็นไปตามหลัก “ความประสงค์ของ คู่ความ” ดังนั้นคราบใดที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย ความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การกระทำได้กล่าวว่าย่อมทำได้ อย่างไรก็ตามการถอนฟ้อง การประนีประนอมยอมความและการ เสนอข้อพิพาทให้ออญาโตตุลาการชี้ขาดในการดำเนินคดีแบบกลุ่มนั้น มิใช่เกิดจากการแสดง

เจตนาถูกต้องตรงกันของกลุ่มความและบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีทั้งหมด แต่เป็นเพียงการตกลงระหว่าง กลุ่มความคือ โจทก์กับจำเลยในคดีเท่านั้น ซึ่งสมาชิกกลุ่มมิได้มีส่วนร่วมหรือรู้เห็นเกี่ยวกับเรื่อง ดังกล่าวโดยตรง นอกจากนี้แล้ว การที่ศาลได้อนุญาตให้มีการดำเนินคดีแบบกลุ่มแล้ว ก็จะส่งผล ให้โจทก์ มีอำนาจในการดำเนินคดีแทนผู้เสียหายหรือสมาชิกกลุ่ม จึงเป็นไปได้ที่โจทก์จะ ดำเนินการใดๆ เพื่อแสวงหาประโยชน์แก่ตนเองในทางมิชอบ โดยการสมยอมกับฝ่ายจำเลยหรือ ดำเนินคดีโดยไม่สุจริตหรือดำเนินคดีในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสมาชิกกลุ่มคนอื่น ๆ ซึ่งการถอนฟ้อง การประนีประนอมยอมความและการเสนอข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการชี้ขาดก็ อาจเป็นวิธีทางหนึ่งที่โจทก์ใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ ดังนั้นศาลจึง ต้องเข้ามามีบทบาทควบคุมดูแลในเรื่องดังกล่าวด้วยอย่างเต็มที่

5) การควบคุมเรื่องค่าตอบแทนทนายความ

การกำหนดเรื่องค่าตอบแทนทนายความนั้นเป็นประเด็นที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ศาล จะต้องพิจารณา เนื่องจากหากศาลกำหนดค่าตอบแทนให้น้อยเกินไป ก็ย่อมไม่เป็นธรรมแก่ ทนายความที่ทำหน้าที่คุ้มครองและรักษาผลประโยชน์แทนสมาชิกกลุ่ม หรือหากเป็นเช่นนั้นใน ภายหน้าก็อาจจะไม่มีทนายรายใดที่จะเสนอตัวเข้ามาดำเนินคดีเพื่อสมาชิกกลุ่ม หรือแม้จะมีผู้เข้ามา ทำหน้าที่ ก็อาจจะได้ทนายความที่ขาดความรู้ความสามารถที่จะปกป้องดูแลผลประโยชน์ของ สมาชิกกลุ่มได้ แต่หากศาลกำหนดเงินรางวัลทนายความมากเกินไป ก็จะกลายเป็นการบั่นทอน การเยียวยาที่สมาชิกกลุ่มจะได้รับ การกำหนดค่าทนายจึงเปรียบเสมือนการแบ่งเค้ก ซึ่งหากแบ่งให้ ฝ่ายใดมากแล้ว อีกฝ่ายหนึ่งก็ย่อมจะได้รับส่วนแบ่งน้อยลง ไม่มีทางที่จะทำให้ต่างฝ่ายต่างได้รับ ส่วนของคนเพิ่มขึ้น (zero-sum game) ดังนั้นการจัดสรรผลประโยชน์ดังกล่าวให้ลงตัวหรือเป็นธรรม กันนั้นจึงควรเป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องให้ความเป็นธรรมในการดูแลเรื่องเงินรางวัลทนายความ ด้วย อย่างไรก็ตาม สำหรับกรณีประเทศไทยแล้ว เนื่องจากร่างกฎหมายการดำเนินคดีแบบกลุ่มได้ กำหนดให้จำเลยรับผิดชอบในหนี้ตามคำพิพากษารวมทั้งเงินรางวัลทนายความด้วยในกรณีที่จำเลยเป็น ฝ่ายแพ้คดี* ดังนั้นปัญหาการแบ่งสรรปันส่วนระหว่างสมาชิกกลุ่มกับทนายความกลุ่มจึงอาจจะไม่ เกิดขึ้น แต่กรณีนี้จะเป็นปัญหาการกำหนดเงินรางวัลทนายความระหว่างทนายความกลุ่มและจำเลย กล่าวคือ หากศาลกำหนดเงินรางวัลดังกล่าวสูงเกินไป ก็อาจจะเป็นการเพิ่มภาระให้แก่จำเลยมาก เกินไป หรือหากศาลกำหนดเงินรางวัลดังกล่าวน้อยเกินไป ก็คงจะไม่มีทนายรายใดที่จะเสนอตัว เข้ามาดำเนินคดีเพื่อสมาชิกกลุ่ม หรือหากแม้จะเข้ามาทำหน้าที่ ก็อาจจะได้ทนายความที่ขาด

* ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในเรื่องการ ดำเนินคดีแบบกลุ่มมาตรา 222/37 วรรคแรก

ความรู้ความสามารถที่จะปกป้องดูแลผลประโยชน์ของสมาชิกกลุ่มได้ หรือปัญหาการแบ่งสรรปันส่วนระหว่างสมาชิกกลุ่มกับทุนความกลุ่มอาจเกิดขึ้นได้ในกรณีที่จำเลยมีทรัพย์สินจำนวนจำกัดซึ่งไม่พอที่จะชำระหนี้ตามคำพิพากษาและเงินรางวัลทุนความซึ่งกรณีนี้ศาลก็จะต้องมีบทบาทในการกำหนดเงินรางวัลทุนความอย่างเป็นธรรม

6) การทำคำพิพากษาและการรับชำระหนี้ของสมาชิกกลุ่ม

การทำคำพิพากษาไม่ว่าจะมีผลให้โจทก์ชนะคดีทั้งหมดหรือบางส่วน หรือให้จำเลยชนะคดี ก็ย่อมมีผลกระทบต่อคู่ความรวมถึงสมาชิกกลุ่มทั้งสิ้น เพราะในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม แม้ว่าในคดีบางประเภทที่ผู้เสียหายแต่ละรายได้รับความเสียหายรายละเล็กน้อย แต่เมื่อรวมจำนวนความเสียหายของสมาชิกกลุ่มซึ่งมีจำนวนมากทั้งหมดแล้ว ก็อาจมีจำนวนมหาศาลอันจะเป็นปัญหาในเรื่องการชำระหนี้ของจำเลยได้ หรือหากพิจารณาในแง่ตรงข้ามที่ศาลพิพากษาให้จำเลยชนะคดี ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อสมาชิกกลุ่มทำให้นักคลดดังกล่าวไม่มีโอกาสแก้ตัวโดยการไปดำเนินคดีอีก เพราะสมาชิกกลุ่มนั้นจะต้องผูกพันตนเองตามคำพิพากษา ทั้งบางคดีก็อาจมีผลกระทบต่อประโยชน์แห่งสาธารณะได้ บทบาทของศาลจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงเพื่ออำนวยความสะดวกกรรมแก่คู่ความสมาชิกกลุ่มรวมทั้งคนในสังคมอย่างแท้จริง

สำหรับวิธีการพิจารณาจำนวนค่าเสียหายในคำพิพากษานั้นสามารถแบ่งได้เป็น 2 วิธี

1. การพิสูจน์สิทธิรายบุคคล(Individual Trail) คือ วิธีการที่สมาชิกกลุ่มแต่ละคนจะต้องแสดงตนและนำพยานหลักฐานมาเพื่อพิสูจน์สิทธิและจำนวนค่าเสียหายที่ตนมีสิทธิจะได้รับจากจำเลย³

2. การพิสูจน์สิทธิโดยรวม (Aggregation) คือ การพิสูจน์ความเสียหายที่สมาชิกกลุ่มได้รับ โดยพิจารณาจากพยานหลักฐานของคดีทั้งหมดโดยรวม

สำหรับการนำเอาวิธีการกำหนดค่าเสียหายดังกล่าวมาใช้ในการดำเนินคดีแบบกลุ่มในประเทศไทยแล้ว วิธีการกำหนดค่าเสียหายในลักษณะการพิสูจน์สิทธิรายบุคคลนั้น น่าจะเหมาะสมกับคดีละเมิดซึ่งมีความเสียหายจำนวนสูงและมีสมาชิกกลุ่มจำนวนไม่มากเกินไป เช่น คดี

³ Natalie A. Dejarlais, The Consumer Trust Fund: A Cy Press Solution to Undistributed Funds in Consumer Class Action, 38 Hastings L.J. 729, 736.

ละเมิดเครื่องบินตกหรือรถโดยสารประสบอุบัติเหตุ เนื่องจากวิธีการนี้สามารถที่จะกำหนดค่าเสียหายได้อย่างแม่นยำใกล้เคียงกับความเป็นจริง ทั้งคู่ค่าแก่การที่จะให้สมาชิกกลุ่มพิสูจน์ความเสียหายเป็นรายบุคคล เนื่องจากมีความเสียหายจำนวนมากทั้งยังมีจำนวนสมาชิกกลุ่มไม่มากเกินไป ส่วนการกำหนดค่าเสียหายในลักษณะการพิสูจน์สิทธิโดยรวมนั้น น่าจะเหมาะสมกับคดีที่ผู้เสียหายแต่ละคนได้รับความเสียหายจำนวนเล็กน้อยและมีจำนวนผู้เสียหายมาก เช่น คดีเกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค เพราะคดีประเภทนี้นั้นไม่เหมาะสมที่จะให้สมาชิกกลุ่มแต่ละคนมาพิสูจน์ความเสียหายซึ่งจะเป็นการเสียค่าใช้จ่ายไม่คุ้มทุน และเสียเวลาที่จะให้สมาชิกกลุ่มที่มีจำนวนมากนั้นมาพิสูจน์ความเสียหายเป็นรายบุคคล ศาลจึงควรที่จะกำหนดค่าเสียหายในลักษณะการพิสูจน์โดยรวมเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจและความสะดวกในการกำหนดค่าเสียหาย

7) การอุทธรณ์และการดำเนินคดีแบบกลุ่มในศาลสูง

การอุทธรณ์คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลนั้นเป็นมาตรการในการใช้สิทธิแก่คู่ความในการโต้แย้งคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลล่างตามหลักการโต้แย้งหรือคัดค้านต่อผู้คดี ซึ่งการพิจารณาว่าจะอนุญาตให้อุทธรณ์หรือไม่นั้น เป็นปัญหาข้อกฎหมายและปัญหาข้อเท็จจริงซึ่งมีปัญหาเรื่องการใช้ดุลพินิจรวมอยู่ด้วย นอกจากนี้แล้วศาลควรพิจารณาถึงผลลัพธ์ของการอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้อุทธรณ์ เพราะหากศาลอนุญาตให้คู่ความอุทธรณ์แล้ว ในแง่ของการให้สิทธิคู่ความที่จะโต้แย้งคัดค้านแล้ว ก็ย่อมเป็นสิ่งเหมาะสมที่ควรที่จะเปิดโอกาส แต่อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจากพฤติการณ์ของคดีแล้ว อาจเห็นได้ว่าเป็นการประวิงคดีเพื่อก่อให้เกิดความเสียหายแก่คู่ความอีกฝ่าย ทั้งการอุทธรณ์ดังกล่าวก็ไม่น่าจะมีเหตุอันสมควรทั้งในแง่ตัวเนื้ออุทธรณ์และพฤติการณ์ของคดี และก็ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อะไร กลับจะกลายทำให้คดีรอกโรงรศาลสูงมากขึ้น ศาลก็ย่อมมีอำนาจที่จะไม่รับอุทธรณ์ได้โดยมีเหตุอันชอบธรรมตามกฎหมายได้

สำหรับการดำเนินคดีแบบกลุ่มในศาลสูงนั้น สืบเนื่องจากการที่ศาลชั้นต้นเป็นศาลที่ใกล้ชิดข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานตลอดจนกระบวนการพิจารณาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ดังนั้นศาลชั้นต้นก็ย่อมน่าจะมีข้อมูลที่จะใช้ในการวิเคราะห์และวินิจฉัยปัญหาต่างเป็นปกติ รวมทั้งการวินิจฉัยว่าจะอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มหรือไม่ ซึ่งเหตุผลประการหนึ่งที่จะใช้ประกอบการตัดสินใจของศาลก็คือ การดำเนินคดีแบบกลุ่มจะมีประสิทธิภาพและสะดวกกว่าการดำเนินคดีอย่างสามัญ ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้น่าจะเป็นการใช้ดุลพินิจมากกว่าจะเป็นเรื่องการวินิจฉัยในข้อกฎหมาย และเมื่อการที่ศาลชั้นต้นเป็นผู้ใกล้เคียงข้อเท็จจริงต่างที่

เกี่ยวข้อง ซึ่งหากศาลชั้นต้นกระทำอยู่ภายใต้กรอบหรือขอบเขตของกฎหมายแล้ว⁴ ศาลสูงก็ไม่ควรเข้าไปก้าวล่วงหรือเปลี่ยนแปลงคำวินิจฉัย

ก. ปัญหาอันเป็นอุปสรรคต่อบทบาทเชิงรุกของศาลไทยในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า แม้ตัวบทรวมทั้งเจตนารมณ์ของกฎหมายวิธีสบัญญัติทั้งในส่วนการดำเนินคดีอย่างสามัญหรือการดำเนินคดีอย่างวิสามัญจะให้อำนาจแก่ศาลในการควบคุมกระบวนการพิจารณาซึ่งเป็นการแสดงบทบาทในเชิงรุกอย่างหนึ่งเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่คู่ความทุกฝ่าย สำหรับกรณีการดำเนินคดีแบบกลุ่มก็เช่นกัน แม้กฎหมายดังกล่าวนี้จะให้อำนาจศาลในการควบคุมกระบวนการพิจารณาเพื่อคุ้มครองคู่ความโดยเฉพาะอย่างยิ่งสมาชิกกลุ่มซึ่งบุคคลเหล่านี้ไม่มีโอกาสที่จะคุ้มครองประโยชน์ของตนเองได้เท่าที่ควร เนื่องจากอำนาจการจัดการคดีทั้งปวงอยู่ที่โจทก์ซึ่งเป็นผู้แทนกลุ่ม แต่การคุ้มครองสมาชิกกลุ่มที่อยู่ในฐานะที่ด้อยกว่าดังกล่าวอาจจะเกิดขึ้นไม่ได้ ด้วยปัจจัยอันเป็นปัญหาซึ่งเป็นอุปสรรคต่อบทบาทในเชิงรุกของศาลไทยดังต่อไปนี้

1. อิทธิพลของระบบกฎหมาย Common Law
2. จารีตปฏิบัติของผู้พิพากษา
3. การขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินกระบวนการพิจารณาความแพ่งที่ถูกต้องและเป็นธรรมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม

ข. แนวทางการแก้ไขปัญหาอันเป็นอุปสรรคต่อบทบาทเชิงรุกของศาลไทยในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม

ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อบทบาทเชิงรุกของศาลไทยในการดำเนินคดีแบบกลุ่มในส่วนของตัวบทกฎหมายนั้น ไม่ใช่ประเด็นที่สำคัญ แต่ปัญหาที่สำคัญน่าจะอยู่ที่แนวความคิดหรือค่านิยมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง โดยเฉพาะแนวความคิดหรือค่านิยมในการกำหนดบทบาทของศาลเอง แม้ว่าการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลไทยจะมีลักษณะที่โน้มเอียงไปทางด้านระบบกล่าวหา ซึ่งศาลจะปล่อยให้คู่ความเป็นฝ่ายกำหนดทิศทางของกระบวนการ

---

⁴ Andrew Parker v. Time Warner, Docket No. 01-9069 (2nd Cir. 2003) [A district court vested with discretion to decide a certain matter is “empowered to make a decision – of its choosing – that falls within a range of permissible decision.”]

พิจารณา จึงเป็นหน้าที่ของคู่ความที่จะต้องดูแลรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ศาลจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวแต่จะต้องวางเฉยเพื่อความเป็นกลางในการดำเนินคดี แต่สำหรับการดำเนินคดีแบบกลุ่มแล้ว ศาลไม่อาจนำทัศนคติต่อการดำเนินกระบวนการพิจารณาดังกล่าวมาใช้ได้ตลอด เนื่องจากการดำเนินคดีแบบกลุ่มนั้นไม่ได้มีเพียงคู่ความคือโจทก์และจำเลยเท่านั้น แต่ยังมีสมาชิกกลุ่มที่จะต้องผูกพันตนตามคำพิพากษาซึ่งไม่มีโอกาสดูแลรักษาผลประโยชน์ของตนเองได้อย่างเต็มที่ เพราะอำนาจในการดำเนินคดีนั้นอยู่ที่โจทก์ซึ่งเป็นผู้แทนคดี ศาลจึงควรเข้ามามีบทบาทในการควบคุมกระบวนการพิจารณาในการกำกับดูแลการดำเนินคดีของโจทก์และจำเลยไม่ให้อาศัยอำนาจหน้าที่หรือโอกาสในการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบหรือการกระทำใดๆ อันเป็นการก่อความเสียหายให้แก่สมาชิกกลุ่ม

ปัญหาหลักของการกำหนดกระบวนการพิจารณาระบบพิจารณาซึ่งอยู่ในกำมือของคู่ความนั้นไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะกับตัวศาลเท่านั้น แต่ยังฝังรากลึกลงกับผู้ที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่ซึ่งจะมีแนวความคิดในทางอนุรักษนิยม ไม่ค่อยยอมรับสิ่งใหม่ๆ และการที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลเหล่านี้ก็เป็นไปได้ยากมาก การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจะต้องเริ่มจากการปลูกฝังความเชื่อแนวความคิดและค่านิยมของผู้พิพากษารุ่นใหม่ ให้พิจารณาถึงผลดีและผลเสียของการใช้บทบาทของศาลในลักษณะระบบกล่าวหาโดยตระหนักถึงภาระหน้าที่อันสำคัญในการอำนวยความยุติธรรมเพื่อให้ประชาชนได้รับความเป็นธรรมที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยศาลเองจะต้องกล้าที่จะใช้อำนาจที่กฎหมายให้มาในส่วนของบทบาทเชิงรุกของศาลในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม เพื่อควบคุมกระบวนการพิจารณาและแสวงหาความจริงให้เกิดความเป็นธรรมดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ทั้งนี้หัวใจหลักของการดำเนินคดีแบบกลุ่มนั้นไม่ได้เป็นเพียงแต่การอำนวยความยุติธรรมให้แก่คู่ความเท่านั้น แต่ศาลเองก็ต้องควบคุมกระบวนการพิจารณาเพื่อคุ้มครองทางด้านฝ่ายสมาชิกกลุ่มที่โดยสภาพแล้วไม่อาจที่จะคุ้มครองผลประโยชน์ของตนเองได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งการอบรมและเปลี่ยนแปลงทัศนคติค่านิยมของผู้บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมในทางแพ่งไม่ว่าจะเป็น คู่ความ ทนายความ พยานบุคคล เจ้าหน้าที่ศาลและบุคคลที่เกี่ยวข้องต่างๆ ให้ตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงของแนวความคิดในการดำเนินกระบวนการพิจารณาแบบเดิมที่ให้คู่ความเป็นผู้กำหนดทิศทางการดำเนินคดีตามอำเภอใจ มาเป็นกระบวนการพิจารณาสมัยใหม่ที่ขจัด การเอารัดเอาเปรียบกันระหว่างคู่ความเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคมอย่างแท้จริง

⁵ สำนักงานวิชาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, "การปฏิรูปงานศาล," บทบัญญัติ, 57, 1 (มีนาคม, 2544): 9.

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทัศนคติอันจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านบทบาทของศาลในเชิงรุกนั้น จะต้องไม่ใช่การควบคุมกระบวนการพิจารณาที่ก้าวล่วงจนเกินขอบเขตอันจะก่อให้เกิดความลำเอียงในการพิจารณาพิพากษาคดีซึ่งไม่ใช่การให้ความยุติธรรมที่ถูกต้องนัก ดังนั้นศาลเองในฐานะผู้บังคับใช้กฎหมายอันเป็นที่พึงสุจริตของประชาชนจึงต้องตระหนักถึงการวางตนหรือกำหนดบทบาทดังกล่าวด้วยว่าจะต้องอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสมของความเป็นธรรมตามธรรมชาติและภายใต้บทบัญญัติกฎหมายที่ให้อำนาจด้วย มิใช่ใช้อำนาจตามอำเภอใจเกินขอบเขตที่กฎหมายกำหนด

5.2 ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้ศาลเข้าใจบทบาทและอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะหนทางดังนี้

1. ควรฝึกอบรมวิชาการความรู้และแนวความคิดของบทบาทของศาลในเชิงรุกในการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่จะอำนวยความยุติธรรมอย่างแท้จริง เตรียมความพร้อมให้แก่ศาลและบุคลากรที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรมเพื่อให้เข้าใจถึงบทบาทและภาระของบุคคลดังกล่าวรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดในการดำเนินกระบวนการแบบเดิมที่ให้คู่ความเป็นผู้กำหนดทิศทางการดำเนินคดีตามอำเภอใจ มาเป็นกระบวนการพิจารณาสมัยใหม่ที่จัดการเอาर्डเอาเปรียบกันระหว่างคู่ความเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคมอย่างแท้จริง ซึ่งการฝึกอบรมและเตรียมความพร้อมดังกล่าวนี้จะทำโดยวิธีการบรรยายทฤษฎีเกี่ยวกับตัวบทกฎหมายเพียงอย่างเดียวก็คงจะไม่ประสบความสำเร็จ แต่การศึกษาฝึกอบรมดังกล่าวจะต้องเปิดรับแนวความคิดและหลักกฎหมายรวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการดำเนินคดีแบบกลุ่มในต่างประเทศและการระดมสติปัญญาของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปในแนวทางที่ต้องการ

2. นอกจากการที่กฎหมายเปิดโอกาสให้ประธานศาลฎีกาออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินคดีแบบกลุ่มแล้ว⁶ ประธานศาลฎีกาก็ควรมีอำนาจที่จะออกคำแนะนำ เนื่องจากแนวทางการปฏิบัติหรือการกำหนดกรอบการใช้ดุลพินิจบางเรื่องอาจไม่ควรที่จะอยู่ในลักษณะข้อกำหนดที่มีลักษณะบังคับให้ศาลจะต้องปฏิบัติตาม แต่ควรอยู่ในลักษณะการเปิดโอกาสศาลใช้ดุลพินิจได้เลือกตามความเหมาะสมของข้อเท็จจริงแต่ละคดี

⁶ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในเรื่องการดำเนินคดีแบบกลุ่มมาตรา 222/2

3. ควรมีจัดทำคู่มือตุลาการสำหรับการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ซึ่งรวบรวมกระบวนการพิจารณาต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกำหนดแนวการดำเนินคดีแบบกลุ่มให้เป็นไปในรูปแบบเดียว เช่น ตัวอย่างของคำสั่งและรูปแบบรายงานกระบวนการพิจารณาต่างๆ

4. ควรจัดให้มีแผนกที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาคดีแบบกลุ่มในศาลโดยตรงหรือการตั้งศาลชำนันพิเศษ เพื่อให้ผู้พิพากษาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะทางได้ทำหน้าที่พิจารณาและพิพากษาคดีแบบกลุ่มอันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินคดีแบบกลุ่มอย่างแท้จริง

5. ควรจัดให้มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลเอกสารและตำราต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีแบบกลุ่มซึ่งจะเป็นศูนย์กลางในการค้นคว้าหาความรู้และช่วยสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของศาล รวมทั้งเป็นศูนย์กลางในการติดตามความเคลื่อนไหวและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินคดีแบบกลุ่มทั้งภายในประเทศและของต่างประเทศ และเป็นสื่อกลางในการติดต่อประสานงานหรือแจ้งข่าวสารระหว่างคู่ความและสมาชิกกลุ่ม หรืออาจจะเป็นสื่อในการแจ้งการบอกกล่าวหรือการประกาศโฆษณาคำสั่งของศาลแก่สมาชิกกลุ่มทราบทางหนึ่งอีกด้วย

6. ควรแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายการดำเนินคดีแบบกลุ่ม โดยเพิ่มบทบัญญัติที่ว่า การดำเนินคดีแบบกลุ่มนั้น ศาลจะต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยคำนึงถึงประโยชน์ของสมาชิกกลุ่มเป็นหลักด้วย ทั้งนี้ เพื่อที่จะเป็นการยืนยันว่าสมาชิกกลุ่มจะได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายและศาลอย่างแท้จริง